

VIEŠOSIOS POLITIKOS LEIDINYS*

2004 m. pasirodė dar vienas viešosios politikos leidinys lietuvių kalba. Šį kartą Atviros Lietuvos fondas subsidijavo D. Stone knygos „Viešosios politikos paradoksai: sprendimų priėmimo menas politikoje“ antrąjį leidimą, o knygą išleido „Eugrimas“.

Prieš keletą metų svarstant viešojo administravimo ir viešosios politikos knygų vertimą į lietuvių kalbą, buvo ieškoma kriterijų tinkamiausioms knygoms pasirinkti. Vienas iš siūlymų buvo išversti klasikinę politinės analizės vadovėlį (pvz., D. L. Weimerio ir A. R. Viningo „Politikos analizė: sąvokos ir praktika“), kuriame pateikiamas racionalios analizės pagrindas. Tačiau pasirinkimas išversti knygą „Viešosios politikos paradoksai: sprendimų priėmimo menas politikoje“ yra tam tikra prasme paradoksas, nes joje pateikiama būtent racionalaus analitinio modelio kritika.

Knyga siekiama sukurti atsvarą vyraujančiam racionaliajam politikos analitikų mąstymui. Autorė atmeta prieštaravimą tarp politinių sprendimų priėmimo ir racionalios analizės, kuris būdingas daugelei viešosios politikos tyrimų; savo politinės bendruomenės modelį priešpriešina vyraujančiam rinkos modeliui, kuris remiasi ekonomikos teorija; siekia plėtoti viešosios politikos teoriją, kuriai mažai dėmesio skirta viešosios politikos tyrimuose; viešosios politikos darinius laiko ne objektyvaus, o politinio pobūdžio.

* D. Stone. Viešosios politikos paradoksai: sprendimų priėmimo menas politikoje. Vilnius: Eugrimas, 2004.

Aptariamoje knygoje pateikiama originali viešosios politikos teorija, kuri remiasi politinės bendruomenės modeliu. Toks teorijos pobūdis yra kaip geras tiltas tarp atskirų politikos analizės ir viešosios politikos kryptių viešosios politikos studijose, nes joje „sujungiama“ racionali analizė ir politinių sprendimų priėmimas. D. Stone teorinis požiūris nėra priskiriamas vienai teorinei kryptiai, jis siejamas su diskurso teorijomis, konstruktyvizmu ar net neopluralizmu (pastarasis požiūris išdėstytas kitoje viešosios politikos knygoje lietuvių kalba „Politikos formavimo procesas“, kurios autoriai yra Ch. E. Lindblomas ir E. J. Woodhouse’as).

Tokia teorinė kryptis leidžia viešosios politikos studijas suartinti su bendromis politikos mokslų teorijomis ar jos specifinėmis kryptimis ir padaro knygą reikšmingą ne tik viešosios politikos studijų tyrinėtojams ar analitikams, bet ir kitų politikos mokslų kryptių atstovams. Todėl JAV universitetuose ši D. Stone knyga naudojama ne tik viešosios politikos studijų, bet ir kitose politikos mokslų studijų programose.

D. Stone teorinis požiūris lemia knygos naudojimo paskirtį. Didžiausias teorinio požiūrio pranašumas yra jo pajėgumas paaiškinti viešąją politiką. Nors knygoje siekiama paaiškinti JAV viešąją politiką, šis modelis yra universalus ir gali būti taikomas kitoms politinėms sistemoms. Tačiau reikia pripažinti, kad knygoje taikomas politinės bendruomenės modelis neteikia konkrečių receptų sprendimų priėmėjams, kurie nagrinėja tam tikras problemas bei ieško jų sprendimo būdų. Knygoje teigiama, kad politikos analitikas pirmiausia turi atskleisti vertybinius nesutarimus tarp įvairių politinio proceso dalyvių, kad juos būtų galima suderinti politinio proceso metu. Vis dėlto ši knyga labiau tinkama politikos tyrinėtojams ir analitikams, o ne viešosios politikos praktikams.

D. Stone knyga turėtų praturtinti Lietuvos viešosios politikos studijas. Kaip jau buvo minėta, knyga gali būti naudojama ne tik viešosios politikos ir viešojo administravimo, bet ir kitose politikos mokslų studijų programose. Taip pat originalus D. Stone teorinis požiūris sudaro galimybę jį taikyti tiriant viešąją politiką Lietuvoje, nes čia

viešosios politikos tyrimai dar labai silpni ir atskirti nuo labiau išplėtotų tyrimų kitose politikos mokslų kryptyse.

Galima prognozuoti, kad ateityje knyga bus aktualesnė. Šiuo metu Lietuvoje populiari diegti įvairius racionalius analizės modelius sprendimų priėmimo procese, dalis tokių metodų yra susiję su ES įtaka ar kitų valstybių praktika (tokiose srityse kaip strateginis planavimas ir programinis biudžetas, sprendimų poveikio vertinimas, ES paramos programavimas bei įgyvendinimas ir pan.). Tikimasi, kad racionalesnis sprendimų priėmimo būdas padidins veiklos efektyvumą viešajame sektoriuje ir geriau išspręs piliečių problemas. Tačiau neatsižvelgiama, kad racionali analizė turi didelių apribojimų (kaip teigia Ch. E. Linblomas), kartais naudojama šališkiems tikslams pasiekti (taip teigia ir Ch. E. Linblomas, ir D. Stone) ir yra politinės prigimties (taip teigia D. Stone). Todėl galima ginčytis, kad praėjus tam tikram laikui atsiras nusivylimas racionaliū-analitiniu analizės modeliu ir bus pradėta ieškoti alternatyvių viešosios politikos analizės būdų.

Nors knyga nėra viešosios politikos vadovėlis, parašyta labai patraukliu viešosios politikos studijoms stiliumi. Joje pateikiama apžvalginių lentelių pagrindiniams teiginiams pažymėti, apibendrinamųjų racionalaus-analitinio ir politinės bendruomenės įvairių sričių modelių palyginimų bei pavyzdžių iš šiuolaikinių politinių diskusijų JAV. Tik gaila, kad lietuviškame knygos leidime neliko karikatūrų, kurios sustiprina viešosios politikos paradoksalmumo įvaizdį. Tačiau skaitant paradoksalius pavyzdžius ir atvejus iš JAV politinės sistemos nebus sudėtinga prisiminti panašių dalykų ir iš Lietuvos politinės sistemos.

VITALIS NAKROŠIS